

sramnost, da se učenci srednjih šol odtegujejo nauku slovenskega jezika kakor učnega predmeta, po dognanih visokih šolah pa vendar služb na Slovenskem iščejo, v čemur tiči vir splošne nezadovoljnosti, nezaupanja, škodljivosti in razdraženosti, katerim ne bi smelo slediti biti v dobro vredjeni pravni državi (Rechtsstaat).

Ako se obzir jemlje na stroške take naprave, je očitno, da jih morajo koristiti vsikakor presegati, ker bile bi omenjene stolice za poldrug milijon Slovencev in za pol milijona Dalmatincev. V drugih naprednih državah, v katerih se za nauke in naučna sredstva potroši primeren letni iznesek, pa nahajamo za toliko število prebivalcev že celo vseučilišče.

„Pravnik“ je iz dejanskega stališča to misel sprožil, drugi časniki pa naj jo razvijajo v svojih obširnih predelih obširniše, ker živa je resnica, da se razburkane strasti v žalostni domovini vlečejo, kedar vsak narod zadobi, kar ima že po naravnem pravu terjati provico, to je: sredstva za vresničenje vseobčne ravnopravnosti v avtrijski državi.

Prišla je dôba resnovernega delovanja za vse narode, katero je dosti teže kakor samo izbujanje narodne zavesti s petjem. Vsi stanovi morajo skladno pripomagati, da se zboljšajo materialne ali gmotne zadeve in da se doseže tista stopinja duševnega razvoja, katerega nahajamo pri najnaprednejših narodih. Treba je toraj skrbeti za potrebni naraščaj (Nachwuchs) pravnikov, katerih na Slovenskem še vedno primanjkuje.

Sklenili so nedavno rodoljubi na Štirnem osnovati podporno društvo za slovenske učence visokih šol in zlasti za pravoslovce, da je mogoče tudi ubožnim, kateri imajo do te znanosti poklic, nauke dovršiti. Pričakovati je, da ne bodo samo društveniki, ampak tudi dobrotniki za žive in na smrt izdatne darove pokladali na žrtvenik domovine in da bodo slovenski sinovi zlati čas svoje mladosti vestno za nauke rabili, da se pripravijo znanstveno za prihodnje delovanje. Naj se toraj kmalu razglasijo pravila omenjenega podpornega društva, da se prične blago delovanje že prihodnje učno leto, ker čas hiti, v zamudi pa je nevarnost.

Drugi pot govorimo tudi mi par besed o tem predmetu.

Slovensko slovstvo.

* *Podučne povesti*, spisal v laškem jeziku Frančišek Soave, poslovenil Štefan Kociančič — je ime 39 pol debeli in z mnogimi podobami ozaljšani knjigi, ktera je ravnokar v drugem natisu na svetlo prišla v Gorici v knjigarnici Paternollijevi, pa se dobiva pri vseh boljših knjigotržcih na Slovenskem po 60 soldov. Pripravna je ta knjiga vzlasti slovenski mladosti, kateri podaja podučno, kratkočasno, pa skozi in skozi tako, da npravnosti vstreza.

* *Zemlja v podobi krogle* ali tako imenovani globus pride s slovenskim popisom v založbi J. Giontiniu v kakih dveh mesecih na svetlo. Velikosti bode različne, večje in manjše, in potem tudi cena različna, nikoli pa viša kakor družih nemških globusov. — Naj tedaj stariši in učitelji, ki mislijo svoji šolski mladini kupiti globus, čakajo tako dolgo, da pride slovenski na svetlo. Gosp. Giontini-u gré hvala, da je tudi na to mislil, da Slovencem oskrbi slovenske globuse. Kedar pridejo, bode jih naznanil v „Oglasniku“.

Za kratek čas pa tudi v poduk.

„Brencelj“, v svojem zadnjem (13.) listu prav bogato obložen s pikavno tvarino in drobnih 120 krajev.

za pol leta prav med brati vreden, izvrstno šiba „vélike posestnike“ kranjske pod naslovom „usmiljeni Samaritani“, ki dr. Kljuna, ki je zavržen pri volitvah na ulicah obležal, na osla bašejo in v deželni zbor tirajo; tudi Kočevanje ilustrira kratko a dobro v njihovi največi „kočevski slavi s prekljami“.

Poln resnice pa je tudi sledeči pogovor:

Jože. Kako je neki, Tone, da so šli pri malem šundru v Kamniku precej žandarji tje in so bili pripravljeni celó vojaki, v Novo vas, na Ptuj, v Celje in Kočevje, pa jih ni nihče poslal? Ni to prav čudno?

Jaka. Ti si čuden! Saj veš, da so vojaki in žandarji navajeni le nemške komande. Če jih Slovenci na pomoč kličejo, ne razumejo jezika, in le kedar nemškutar v sili kriči, tekó na pomoč. V Kočevji, Novi vasi, Celji in na Ptujem pa so bili Slovenci v zadregi in nemčurji niso potrebovali vojaške pomoči, da bi jih vkrotili.

Pesem slovanska.

Sem Slovan, i rod slovanski
Moj je rod mogočen;
Sem Slovan, i dom slovanski
Moj je dom raztočen!
Slave narod brezštevilen,
Slave dom ogromno silan!

Kaj Anglež si razbrzdani,
Francoz nikdar siti?
Lah, Španjolj kaj mehkužani,
Nemec ponositi?
Jaz Slovan sem, sin sem Slave,
Slave slavne očetnjave!

Narod moj, mi najmileji,
Draga domovina!
Biser moj si najsveteji,
Ljubim te, jedina!
Ves ponosen se oziram,
V bračo svojo oko vpiram!

Kaj se bahate rodovi,
Slabovečni, mali?
Slava dihanje i vetrovi
V nič so vas razgnali:
Slave moč je gromeci
Vse protivno v prah zdrobeči!

Vas ko zemlja še ni imela
Male zdaj države,
Slava že je carstva štela!
Velikosti Slave
Klanjali so se rodovi,
Klanjali bodo svetovi!

Rogački.

Dopisi.

Iz Gorice 16. julija. (Javna preskušnja v tukajšnjem deželnem zavodu goriško-isterskih gluhonemov) bode izjemno letos 28. dan t. m. namesti prve dni septembra. Izpraševalo se bode od 9. do 12. ure dopoldne. Vabimo uljudno one, kojim je kaj mar za tak ljudoljubni zavod, tisti dan v Gorico; — naj bi se prepričali o zmožnosti gluhonemov (gluhomutcev) in zastavili svojo veljavno besedo, kjer bi treba bilo, da se ustanovi enak zavod. Na Kranjskem bil bi gotovo velika dobrota. *)

*) Za ljudomili zavod iskreno zavzetega gosp. učitelja Ivana Boštjančiča prosimo lepo, naj „Novicam“ blagovoli poročati o tej koristni napravi, kajti treba je dandanes, da se v časnikih razglaša, na kar naj se pozornost sveta obrača. Vred.

Iz Gorice 17. jul. *) — Za mesto Gorico sta bila v četrtek 14. t. m. izvoljena Franc grof Coronini, kandidat obeh strank, vladine (zmerne) in skrajne italijanske (ali, kakor jej zdaj pravijo, gimnastikarjev, to je, società di gimnastica) — in dr. J. Maurovich, kand. „dobromislečih“ nasproti skrajnikom, ki so na vse kriplje delali za dr. Rismondo-a, ravnatelja „gimnastike“. Oba izvoljenca sta nova poslanca. — V Lahih, v Cervinjanu je zmogel voditelj kupčijskega ministerstva De Pretis (prejšnji), v Karminu pravnik in posestnik Nik. Bernardelli (nov). — V Tominu je za vseh 5 slovenskih trgov izvoljen Izidor Pagliaruzzi (prejšnji), (grof Pace je dobil 15 glasov). Kupčijska zbornica je izvolila svojega predsednika Hektorja barona Ritterja Zahonskega in advokata dr. Deperis-a (oba že poslanca v poprejšnjih sejnih dôbah). Jutri bode volilo laško veliko posestvo, v sredo pa naše slovensko. Kandidatje „Soče“ so: dr. Tonkli, dr. Žigon in župan Dolijak, veliki posestnik v Solkanu. Njim nasproti hočejo nekteri neslovenski veliki posestniki (in takih je 60—70) imeti neutralne poslance, kateri pa niso nikomur všeč. Odločna za slovensko stran goriškega zbora bode volitev velikega posestva.

Iz Gorice. (Popravek.) V cenjenem Vašem listu bral sem dopis od 10. dne t. m. iz Kastva. V njem se naznanja, da sta v Kastvu izvoljena poslanca gg. Rubiša in Marot — Slovenca oba. Ta novica je mene zelo razveselila, ker ta dva moža sta poštena narodnjaka. Al čudno mi je, kako je mogel dopisnik napisati, da sta ona Slovenca. To ni res: ona sta Hrvata in od Hrvatov večidel izvoljena. To vam naznanjam za voljo istine. Ne mislite s tem, da sem Bog zná kakošen separatist. Ne! Jaz sem Hrvat in ljubim kakor vse Slovence tako tudi Slovence, vendar ne bi rad, da se v Vašem listu ne bere popolna istina.

Iz Primorskega. (Volitve mest, trgov in obrtniških krajev v Istri in Gorici) so se izvršile tako-le: V Gorici (mestu) je izvoljen grof Franc Coronini in dr. Maurovich, mestni zdravnik (oba nova), — v Rovinji dr. M. Compitelli, — v Kormin-Gradiski N. Benardelli (nov), — v Matavuni-Bujah J. A. Flego, — v Losinji dr. Fr. Vidulich, — v Tominu Izidor pl. Pagliaruzzi. Od kupčijske zbornice goriške je izvoljen baron Hekt. Ritter in dr. J. Deperis, — od kupčijske zbornice v Rovinji dr. J. Basilisco in dr. Fr. Benier.

Iz Dalmacije. (Volitve za deželni zbor) so bile za národno stran srečne; izvoljenih je 24 Slovanov, 19 pa je hudih Lahonov ali z drugo besedo ustavnežev. Večina je tedaj národna v deželnem zboru; al deželni odbor bode imel 2 Slovane, ki ju volijo poslanci selških občin in ves zbor, 2 pa bosta Lahona, ki ju volijo poslanci mest in velikega posestva. Po takem, če vlada iz národne večine ne izvoli deželnega glavarja, nastane čudna prikazen, da deželni zbor bode po večini slovansk, deželni odbor pa po večini lahonsk. Kmalu se bode videlo, ali bode vlada v Dalmaciji še tudi vprihodnje po naročji nosila Laha. V Avstriji je vse mogoče.

Iz Koroškega. — „Svoboda“ v Avstriji bode skor tako redka kakor „tičje mleko“. Kdor tega ne verjame, naj sliši razpor med škofom in bivšim deželnim glavarjem Kübekom. Baron Kübek je namreč izvedel, da neki ukaz škofa lavantinskega duhovnom živo priporoča napravo ljudskih bukvarnic; knjige iz teh bukvarnic naj se za mali denar izposojajo farmanom,

in za skupljeni denar naj se kupijo nove knjižice. Deželni glavar pa je zavohal v taci bukvarnicah „pomček za hujskanje klerikalne stranke“ („Agitationsmittel der klerikalen Partei“) in je ukazal okrajnim glavarstvom, da „po postavi“ postopajo zoper taka bukvišča. In res neka zastaréla policijska postava ukazuje, da posojilne bukvarnice smejo biti le ondi, kjer so okrajna glavarstva. — Te stare postave dandanes ni hotel priznati škof in se je pritožil pri ministerstvu notranjih oprav na Dunaji. Ministerstvo pa je zavrglo pritožbo in odločilo, da take bukvarnice gledé na obrtnijsko postavo (!!) morajo dovoljene biti od vlade in ne smejo biti nikjer, kjer jih vlada ni dovolila. — Morebiti, da pridemo še tako daleč, da vsak, kdor bode kako svojo knjigo komú izposodil, bode gledén na „obrtijsko postavo“ moral za to gosposkino dovoljenje imeti!

Iz Kočevja. (Še malo ilustracije k volitvam.) Kar se je vže bralo v slovenskih in nemških časnikih o kočevske surovosti, neotesanosti, zarobljenosti, to vse je še premalo. Misliti si morate vse to še v višej stopinji, potlej imate slabo podobo liberalnega masla nemčurske kočevske kulture. Psoval se je vsak pošten národen mož, posebno pa so metali svoje nesramne pušice na duhovnike, ki jim niso nikoli nič žalega storili. Posebno se je v tej reči skazoval neki možicelj iz Kočevja, ki se mu Braune pravi in ki menda ne zná dosti družega kakor žemlje peči. Ta je v svojej nemški jezi mirno gredočega kaplana od stare Cerkve celó kamnjeval. Sila surovo, prav tolovajsko se je tudi obnašal neki Peče od Stare Cerkve, ki je vse duhovne s „šufti“, „hlapci“ in še grjimi psovkami pital. Tudi se je neki Ferderber po domače Harde prav odlikoval v zasramovanji poštenjakov. Še v svojej krčmi ni ljudém dal mirú; rekel je, kar sem sam čul: „Kdor ni „verfassungstreu“, naj odlazi v Ribnico v krčmo!“ Ali ni iz tacega obnašanja prav očitno, da so nemški Kočevjarji v pravej omiki vsaj še 300 let za vrlimi Slovenci, ki so se pri volitvi zmerno in možato obnašali. Njihova hoja v „rajh“ jim ne slači divjosti prirojene. Vsega tega so pa krivi oni liberalúhi, ki se jih tudi tukaj ne manjka. Ti nimajo nobene vere, za blagor ljudstva jim ni nič mar, v politiki pa so komaj abcedarji. In take baže ljudje hočejo voditi nevedno ljudstvo! Le zapeljujejo ga na krive poti, da se zgubi. — Zdaj pa še g. Fladungu neko dogodbo, da se bo malo jical. Župnik Borovski se je pritožil, da ljudje ne bodo prišli iz Borovca v Kočevje volit, ker jim pot veliko stroškov prizadene. Al glejte Fladungove radodarnosti! 3 stot. moke in 1 stot. solí pošlje ubogim Borovčanom, da so potlej osoljenih žganjcev siti prišli volit v Kočevje ona dva moža, ktera jim je Fladung zapovedal. Gosp. Fladunga vprašamo: s čegavimi novci ste poslano moko in sol kupili??? — Zagrizeni nemčur Tratnik, ki je že iz Trebnega marsikomu v želodcu, je v Dragi, kakor sem zanesljivo čul, ljudi begal z obljubami, če kočevske „liberalce“ volijo. Ali ste se obnašali po Potočkega povelji, gospodine?! Marsikaj bi vedel še povedati, al naj zadostuje to. Drugi pot Vam naznanim, kako „rakovo pot“ napreduje šolstvo v novi liberalni éri.

Iz Kočevja 17. jul. — Da birokracija rada ovira, Vam zopet morem spričati z dogodbo, o kateri ne dvomim, da resnična, ker gré od ust do ust med Kosteljci. Učitelj pri Fari, želeč, da bi se pojmi umnega gospodarstva čedalje bolj širili med našimi kmeti, je naše c. kr. okrajno glavarstvo vprašal: ali sme napraviti za odraščene fante in možé ob nedeljah in praznikih šolo, v kateri bi jih učil kmetom potrebnih vednosti? In odgovor je dobil od g. Fladunga, da ne,

*) Unidan prejeli prekasno; skladamo se z Vašo željo.

in zakaj ne? — zato neki ne, ker nima spričala za kmetijstvo in tudi v Beču še ni bil v kmetiški šoli. Nikakor ne tajimo, da taka spričala niso brez vrednosti, al čudno, jako čudno je to, da učitelji po kmetih morajo in morejo otroke učiti sadjereje, sviloreje, čbelarstva in tudi kmetijstva sploh, odraslim pa ne bi mogli istih nauk razkladati z obilnimi pomočki, ki jih imamo v dobrih slovenskih knjigah in kmetijskih časnikih! Gosp. Fladung-a bi le vprašali, ali vé: koliko učiteljev v ljudskih šolah ima spričala iz kmetijstva, in koliko se je djanskega kmetijstva izučil tak, kdor ima tako spričalo? In vendar vlada ukazuje večidel vsem, da učijo sadjerejo itd. Vprašali bi dalje gosp. Fladunga: ali misli, da se drevesa cepijo drugače, da gosenice se levijo drugače, da čbele rojijo drugače, kedar se to razlaga odraslim, a ne mladini? Birokracija, to vemo, že najde svoje razloge, s katerimi opravičuje kar stori, nam drugim prostim ljudem pa braniti ne more, da si mislimo, da o takih prepovedih nedeljskega kmetijskega šolstva — zajec tiči za drugim grmom, in ta grm je pošast „narodnega rogovilstva“! Da bi se učilo v nemškem jeziku, Bog vedi, ali ne bi bil učitelj jako sposoben za to, kar je prosil ne za svoj dobiček, ampak na korist našim kmetom, domačemu kmetijstvu.

Iz Krasa. Da bi se na Krasu zopet zaredil les, je ministerstvo kmetijstva odobrilo neki načrt, po katerem naj se čez 13 štirjaških milj z 252 katasterskimi soseskami razširi zasajenega gozdnega in družega drevja. Že letos se ima to zasajanje začeti, in vsako leto na 756 oralih dovršiti, zato se bosta vzela 2 milijona po 2 ali 3 leta starih gozdnih dreves, zraven tega pa še en milijon sadnih in murbovih dreves, ki se bodo jemale iz drevesnic gore Sermino, Rodika in Gorice. V petdesetih letih nadjajo se to velikansko, koristno delo dovršiti. Bog daj!

Iz Št. Ruperta na Dolenskem. — Strašen ogin je 12. dne t. m. razsajal tukaj. Zgorelo je 29 hiš in skor ravno toliko gospodarskih poslopij, 16 konj, 13 prešičev in ena telica, razen vsega tega pa veliko žita in sena! Vsa škoda se ceni na 50.000 gold. Ko blisk je skakal ognjeni petelin od strehe do strehe, in ker so bili ljudje na polji, bilo je tudi pomoči malo. Žalibog, da je tudi malo gospodarjev zavarovanih! Nesreča je tedaj strašna in siromaki potrebujejo zdatne in nagle podpore. Usmilite se jih! *)

Dolsko 14. julija. J. V. — Včeraj popoldne je toča tukaj pri sv. Heleni veliko škode naredila, v Dolu, Ihanu in sv. Jakobu pa še več. Toliko je je bilo, da je v nekterih krajih vse belo bilo.

Iz Ljubljane. (Telegram iz Dunaja), ki nam je včeraj došel, nam naznanja zelo važno novico, da v nedeljo in pondeljek se je ondi na vabilo prof. dr. Maassen-a zbralo mnogo poslancev konservativne in državopravne opozicije iz nemških in slovanskih dežel in da so sklenili skupni program prihodnjemu postopanju v deželnih zborih. — Niso nam še znani sklepi te konferencije, a to še zdaj lahko rečemo, da „zadovoljna in krepka Avstrija“ gotovo je pošten njeni cilj in konec bil. Izmed kranjskih poslancev so se udeležili tega shoda dr. Costa, Svetec, grof Barbo in V. C. Zupan.

— Postavi, ki ju je po vladinem predlogu sklenil lanski deželni zbor, eno za varstvo kmetijstvu koristnih tičev, drugo za brambo kmetijstva proti škodi gosenic, kebrov in družega škodljivega mrčesa, ste potrjeni po ces. sklepu

od 17. junija l. l. — To je vendar čudno, da c. kr. ministerstvo pri teh postavah, ki varujete koristne tiče in branite naše polje gosenic in kebrov, brž prvokrat ni imelo nobenega pomisleka priporočati ju v potrjenje, — one postave pa še zmiraj odbija, ki varujejo narodne pravice ljudstva slovenskega pred nemškutarskim gosenicam in kebrov v šolah in pisarnicah, čeravno je te postave deželni zbor že trikrat sklenil.

— (V seji pomnoženega odbora družbe kmetijske), ktera je v nedeljo bila pod predsedstvom pl. Wurzbacha in pri kateri je bil pričujoč c. kr. vladini svetovalec g. Roth, je tajnik dr. Jan. Bleiweis poročal o denarni podpori, ktero je sl. ministerstvo kmetijski družbi podelilo za letošnje leto, in sicer 300 gold. za potovajočega učitelja kmetijstva, — za darila dobrim gnojiščem 300 gld., — za razdelitev kmetijskega orodja 400 gold., — za napravo drevesnic 800 gold., — za darila sadjerejcem in vrtnarjem 200 gold., — za nakup ruskega lanenega semena in orodja za predivstvo 300 gold., — za nakup plemenskih bikov in za darila (premijske) goveji živini 5000 gold., — za nakup žlahnih ovac in prešičev 1000 gold., — za povzdigo čbelarstva 150 gold., — za pospeh gozdarstva 500 gold., — za zemljiščino statistiko 1000 gold. — Razen te podpore, ki jo zagotavlja dopis sl. ministerstva od 2. dne t. m., je pa družbi že popred bilo zagotovljenih 5000 gld. za vino- in sadjerejsko šolo Slapško v Vipavi, 500 gld. za živinorejsko knjigo, 1000 gold. za povzdigo planinskega gospodarstva. Za osnovo kmetijske učilnice ne more ministerstvo za letos nič dati, ker so mu pošli denarji, odločno namenjeni kmetijskemu poduku; za prihodnje leto zagotavlja podporo za ustanovljenje te učilnice. — Tudi je ministerstvo družbi kmetijski poslalo 500 gold. in 5 medalij, naj jih izroči tukajšnji vrtnarski družbi. Kako pa se bode po predpisih ministerstva obrnila podpora, ki jo je dobila družba kmetijska za letošnje leto za mnogovrstne namene, to bodo prihodnjič dotični odseki nasvetovali. V današnji seji je bilo le zarad nakupa plemenskih bikov to sklenjeno, da se okoli 2000 gold. obrne za nakup miricodolskih (Mürzthaler), okoli 1000 gld. pa belanskih (Möllthaler) bikov; nakupovanje unih na Štajarskem sta prevzela gospoda Zevnik in Lasnik, teh pa na Korškem gosp. Šolmajer. Pincgavskih in Mariahofenskih se letos ne bode nič kupilo, ker so kmalu celó pretežki za sedanji kranjski rod. Misli se, da s tem denarjem se nakupi kakih 20 bikov; — oglasilo se je pa 74 gospodarjev za-nje. — Dr. Orel je, kot prvomestnik 3. odseka, poročal o gospodarjih, ki so se oglasili za premije za orehe; po pravilih bode to sporočilo prevdaril še ves odsek, in v prihodnji seji bode dr. Orel stavil končne predloge pomnoženemu odboru.

— (Prečastiti gosp. Miroslav pl. Premierstein), novi kanonik ljubljanski, je bil 14. dne t. m. vmesten.

— (Iz Pongračeve kosarne na spodnjih Poljanah) se imajo do nedelje izseliti vojaki, le topničarska šola da ostane v tem poslopji. Tako se za gotovo pripoveduje po mestu, s tem dostavkom, da bode se tu skladalo za vojsko (komú?) nakupovano žito.

— (Ljubljanski magistrat) je ravnokar razpisal službe na mestni ljudski šoli, in sicer dvoje po 600 gld. oziroma 500 gld., dvoje pa za podučitelja po 400 gld. Prošnje za te službe se oddajajo do 15. avgusta l. l. Prosilec mora priložiti krstni list, šolska spričala, spričala sposobnosti učiteljske, spodobne obnaše in znanja obeh deželnih jezikov. Tako stoji v razglasu „Laib. Ztg.“. — Sicer pa gré gledé na odstavljenega g. Svetca in g. Rozmana glas skrivnostni, da vsak prosilec mora priložiti tudi — revers, da pri mestnih volitvah bode glasoval za 10 izmed 30 sedaj na „rotovžu“ sedečih

*) „Novice“ bodo rade sprejemale milodare in jih brž odrajtali na pravo mesto. Vred.

mož, pri volitvah za deželni zbor pa za dr. Suppan-a in dr. Kaltenegger-ja.

— (*Strah pred Dittes-om*), ki so ga „Novice“ v zadnjem listu razodele, ko se je izvedelo, da gré g. Lesjak na studenec njegove učenosti napajat se („Laib. Zeitg.“ je tolažila ta strah, rekši, da g. Lesjak ne gré samo na Dunaj Dittes-a poslušat), upravičuje „Vaterland“, ki v enem svojih poslednjih listih pripoveduje, da politične kaznine in ž njimi vred katoliško ljudstvo na Dunaji protestujejo skupno zoper veri nevarne napade Dittes-ove in zahtevajo, naj se nemudoma odstavi od vodstva pripravnških šol na Dunaji. Ali bodo ti protesti in peticije svoj namen dosegle ali ne, ne vemo; to pa vemo, da se pravi katolicizmu v obraz bítí, ako se na učilišče, kjer se izrejajo učitelji ljudskih šol, za vodjo in s plačo 3500 gold. pokliče nemški tujec, luteran in človek, ki je v učiteljskem zboru nasvetoval sledeči predlog: „v ljudski šoli naj se verski nauk po svoji vredbi in izpeljavi popolnoma prepusti učiteljstvu, starišem pa je prostovoljno, da se njihovi otroci tega nauka udeležujejo ali ne; dokler pa to do izpeljave ne pride, naj se popolnoma izključi verski nauk iz šole“. — Ravno kar pa slišimo, da jo je gosp. Lesjak že domú pripihal iz Dunaja. Pač naglo se je seznanil z dunajsko pripravljalnico. Jako bi nam ustregel, ako bi blagovolil bodi-si v „Novicah“ ali „Triglavu“, in če tudi v „Tagblattu“ naznaniti nam dobrodejni vseh svojega kratkega potovanja.

— V zadnjem občnem zboru kranjskega društva v pomoč vdovam, sirotam in onemoglim učiteljem, sprejeta pravila je c. k. vlada potrdila.

— (*Sokolov izlet*.) V nedeljo 24. dan t. m. popoldne napravi „Sokol“ izlet čez Štepanovas, Bizovik, sv. Urh v Velče. Vso pot spremljevala bo društvo novo uniformirana Sokolova godba. Sokolovci v polni društveni obleki (s čikoži) se zberó ob pol dveh popoldne v čitalnici. Sokolov prapor bo pri tem izletu prvič okinčan s trakom, ktere ga so društvu poklonile Ipavske domorodke 29. dan u. m. Če bo 24. dan t. m. neugodno vreme, je izlet preložen na drugo nedeljo 31. dne t. m.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — **Vojska je gotova.** Kakor s trte se je izvila vojska in sicer vojska najstrašnejša. Za zdaj je boj še omejen le na Francoza in Prusa (Prajza), al francoska in pruska vlada ste največi vojaški vladi, za kterima stojé silni narodi; zato bode težko, skor nemogoče držati boj v teh ožih mejah. Al kar se Avstrije tiče, naj se véde tako, da se nikakor ne vtakne vmes in le od daleč naj gleda, kako se mesarijo ubogi narodi, pokončujejo uboge dežele, samo zato, ker en vladár (cesar Napoleon) po sili hoče vojsko imeti, da francosko ljudstvo slave išče na tuji zemlji, pa pozabi, da domá mora beračiti za svobodo pri tistem možu, ki se je na Francozko pritepel in pod sleparstvom ljudovladnega predsednika se kmalu kot cesar vsedel na prestol francoski. Nam pač živa duša očitati ne more, da imamo srce do Prusov, saj vemo, da politika pruska namerava tudi nas Slovence do Adrije vtopiti v nemško morje, in tudi pruska vlada pred 4 leti ni ravnala drugače kakor zdaj francoska, — al kjer je krivica tako v nebó vpijoča kakor pri Napoleonu, ondi mora vsak reči, da pruska vlada je nedolžna strašnih nadlog, ki pretijo Evropi, ako vojska prestopi tla francoska in pruska. Če morebiti še nikoli narodi avstrijsko-ogerski niso bili v politiki edinih misli, sedaj morajo biti v tem, da vlada naša vse stori,

da se plamen vojske ne razširi čez avstrijsko-ogersko zemljo.

Pretvezo te vojske smo že zadnjič popisali. Španjci nimajo kralja; začasna vlada hoče državnemu zboru španjskemu nasvetovati princa Leopolda Hohenzollernskega; vpraša ga tedaj: ali hoče biti kralj Španiji. Odgovoril je, da, in pruski kralj je pritrdil temu in princa pooblastil, da sme prevzeti ponujeno krono špansko. To pa je bilo, kakor da bi bila pruska vlada staknila v sršenovo gnjezdo Napoleonovo! Kakor da bi Napoleon (ki je hotel svojo kreaturo na španski prestol povzdigniti), imel pravico pruskemu kralju, pruski vladi, španjski vladi, španjskemu narodu ukazovati, kaj naj storijo, tako je pruskemu kralju poslal povelje, naj prekliče za zdaj in za večne čase dovoljenje, da se princ Hohenzollernski vsede na prestol španski. Prav tako kakor je nekdanj Napoleon I. hotel ukaze dajati vsej Evropi, tako predrzen je zdaj Napoleon III. Treba bode tudi tega ošabneža, ki so ga leta 1851. nekteri molili za „rešitelja človeštva“, učiti kozje molitve.

Kdo bode zmagal v tej vojski, težko je prerokovati. Tudi je težko reči, komú naj bi Slovenec zmago privošil. Francozka vlada utegne, kakor izvedenci pripovedujejo, 699.000 mož postaviti v boj, pruska vlada s severnimi zavezniki pa 888.800, pa tej armadi pristopijo še Bavarci (Parci), Badenci in Virtemberžani, potem bi pruska armada štela še 121.140 mož. Gotovo pa je, da so Francozi na morji veliko močnejši kakor Prusi. Francozi se menda nadjajo podpore Dancev in Italije. Pa kaj more iz vsega tega klobčiča se še razviti, ako Prusu ali Francozu na pomoč hitijo še druge vlade! Občni plamen pa potem gotovo vstane, ako Rus pristopi v vojski, potem pristopi tudi Avstrija — in iz vsega tega začnó se prekucije na Turškem. Tak je pogled v prihodnost!

— (*Deželni brambovci*.) Pravila nove postave za deželne brambovce za našo polovico Avstrije je, kakor so „Novice“ že povedale, cesar potrdil. Vse te dežele so razdeljene v devet brambovskih poveljniških okrajev; Štajerci, Kranjci in Korošci spadajo pod četrti, Tržačani, Goričani in Gradiščani pa pod peti taki okraj. Vsaki poveljniški okraj šteje več batalijonskih okrajev, ki ima vsaki svojo številko in imé tistega mesta, kjer je poveljništvo batalijona ustanovljeno. Tako je na Koroškem: 21. Celovski, 22. Belaški; na spodnjem Štajarskem: 19. Mariborski, 20. Celjski; na Kranjskem: 23. Ljubljanski, 24. Novomeški; na Goriškem in Primorskem: 25. Tržaški in 26. Pazenski brambovski batalijon.

— Že več tednov je pri tukajšnji deželni sodnji trajala konečna obravnava z voditelji delalcev, na ktere je sum letel, da hočejo v zvezi z vnanjimi, vzlasti nemškimi kolovodji prekucniti samovladno (monarhično) osnovo držav in namesti nje vpeljati ljudovlado (republiko). Danes bodo sodniki sodbo izrekli. Državni pravdnik je mnogo njih krive spoznal vélikega izdajstva in še drugih hudodelstev, pa nasvetoval, naj se jim odmeri kolikor mogoče nizka kazen. — Ves Dunaj radoveden čaka izida te velikanske pravde, zaradi ktere se je vlada celó kakega nepokoja bala in je zato vojakom v kosarnah dala ukaz, da so pripravljeni, ako bi delalci tū in tam zaradi obsojenih začeli razsajati. — Tudi to je sad nove „liberalne“ ère. Takrat, ko so se po želji Giskrovega ministerstva koval brezverske postave v državnem zboru, takrat je novoèrcem dobro delo, da so pred zbornico delalci strah delali gospôski zbornici, ako bi bila nameravala podreti te postave. Kdor veter seje, mora pripravljen biti, da žane vihar!